

קובץ

העדות

וביארם

בתורת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
ובעניני גאולה ומשיח, פשיט"מ, רמב"ם, נגלה והסידות

נוסד בחורש תשרי ה'תש"מ

שנת ארבעים ושש
גליון יו"ד [א'רסד]
יום הקדוש יו"ד - י"א שבט
ש"פ בשלח

יוצא לאור על ידי
תלמידי ביהמ"ד דמוסד חינוך אהלי תורה
667 איסטערן פארקוויי, ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה
מאה עשרים ושתים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר

מותר לקנות תרופה המכילה חמץ, אפילו לחולה שאין בו סכנה, גם ממי שחשוד שלא מכר חמצו לגוי כדין לפני הפסח.

ש"צ שטעה ואמר ק"ש במקום ח"ק, האם יחזור על תתקבל אחרי אשרי ובל"צ¹

הרב אלי' ח. י. פולטורק

פוזנונה, נ.י.

ב"ה

ח' שבט תשפ"ב

לכ' המד"א הגאון האדיר הרה"ח רי"י ברוין שליט"א²

שלום וברכה!

הנה מטי לידי בש"ק עברה גליון בית משיח באנגלית ובתוכו מדור ליקוט פס"ד מכת"ר, הלכתא בטעמא, ואפריון נמטי' למר, שמרביץ תורה ומורה לעם ה' את

1) לע"נ האי גברא רבא ויקירא הגה"ח הר"ר ישעי' זוסיא ב"ר אברהם דוד ע"ה ווילהעלם, שנלב"ע אור לד' שבט תשפ"ב.

שמור אצלי הכרת הטוב מיוחדת לרב ווילהעלם, שהיה מנהל דמתיבתא אהלי תורה בימי חרפי. לא הייתי תלמיד מצטיין בלשון המעטה, וגרשוני מלהסתפח בנחלת ה' מכמה ישיבות לפני ולאחרי זה, אך הרב ווילהעלם קיבל אותי בסבר פנים יפות ובסבלנות אין-סופית (ובפרט בימים הטרופים ההם שאת חלינו הוא נשא), וגם לאחר ששזבתי את כותלי הישיבה, תמיד עודד אותי ללימוד התורה במילה חמה ומאור פנים. עד יומו האחרון, כל עניינו וחשקו היה להרביץ תורה ולהאריב את התוה"ק על תלמידיו הרבים.

יהיו בדברים אלו, שנכתבו בימי השבעה לפטירתו - כפי שהבאתי בסוף דברי, שמצאתי בהשגח"פ שעסק בנושא זה מעל במה נכבדה זו - לעילוי נשמתו, והקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם, ומלכנו בראשנו תומ"י ממ"ש.

2) תשובת הרב ברוין שליט"א לדחות דברי הופיע בספר זכרון ישעי' וזשא ע' 26 (ובהשמטת ההערות, באתר שלו <https://bit.ly/4gsqpkkr>), ואף שעפר אני תחת כפות רגליו וקטנו עבה ממנתי, עכ"ז הרי התורה היא הפקר לכל, והבוחר יבחר.

בשוה"ג באו הערות שהוספתי לאחר זמן, לענות על דברי הרב ברוין בתשובתו.

3) בתשובתו כולל הרב ברוין גם ש"צ שאמר ק"ש אחרי שמו"ע במוצש"ק לפני ויהי נועם. אמנם, לענ"ד יש לחלק טובא, דויהי נועם ואתק קדוש שאומרים במוצש"ק אינם מסדר התפילה אלא

הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

ולחביבותא דמילתא, אפרוס דברי לפני כת"ר בנוגע לפס"ד א' שתהיתי בו קצת, והוא בעניין ש"ץ שטעה ואמר ק"ש במקום ח"ק לפני אשרי ובל"צ³ (17252#), וכת"ר מסיק שיאמר ק"ש בלא תתקבל, ומביא ראיה מליל פורים (ות"ב) דנהגין כמג"א בתרצ"ג שלא לחזור על תתקבל אחרי ואתה קדוש⁴.

(להעיר שהט"ז (נ"ה סק"א) מביא ראיה נגד הלבוש מזה שאומרים ק"ש אחרי סליחות, אך אוי"ל שסליחות הוא סדר תפילה שלם לעצמו, וכפי שמבארו כ"ק אדמו"ר משיח צדקנו בהערותיו לסדר סליחות, שכל קטע הוא כנגד חלק מסוים בתפילה, כולל שמו"ע, ואכמ"ל. ובנועם מגדים סי"ד כתב הפרמ"ג שאין בידו להכריע במחלוקת בין הלבוש, הא"ר, והמג"א, אלא שבא"א שם כתב שנהגו בפועל במחזורו כהמג"א, הוי משמע דתלוי במנהג.)

אך לא זכיתי להבין מה הראיה לנדו"ד מהמנהג לגבי ליל פורים (ות"ב⁵), דנהי

ממנהגא כדי להאריך לרשעים מלחזור לגיהנם (שוע"ר רצ"ה ס"א), ובוה מסתבר שהדין עמו שאין לחזור על תתקבל לפי מה דקיי"ל בליל פורים, וכל הוויכוח הוא רק בשחרית היכן דסיידא דקדושה הוא מסדר התפילה (ובליל ש"ק אם אמר תתקבל לפני מע"ז כהאי עובדא שדן בה באג"מ שהבאתיו בפנים). ושור"ר כעין דברים אלו שכתב הגר"י זילברשטיין בעלינו לשבח ח"ע' תרפ"ז לחלק בין ליל פורים ות"ב לשחרית, דאיתא בערוה"ש דהא דאומרים ואתה קדוש בליל פורים ות"ב הוא משום פסוק ואתה קדוש, שכביכול עיקר עניינו ית' הוא תהלות ישראל, ולכן ישמח בטובתנו ולהיפך ח"ו, משא"כ בשחרית ובליל ש"ק שאומרים ובל"צ ומע"ז כעין תפילה קצרה מפני המאחרים (אבודרהם), יתכן שגם המג"א יודה שיש לחזור ולומר תתקבל אחריה. ולכן מה שציין הרב ברוין לשו"ת משנה"ל ח"ו סט"ז ושור"ת רבבות אפרים ח"א סי' ע"ר, שדנים במקרה זה של מוצש"ק, אינו עניין לנדו"ד.

(4) איברא, בשור"ת בית שלמה (או"ח סי' נב) נקט בפשיטות שדין זה תלוי במחלוקת הא"ר והמג"א בליל פורים, וכמה פוסקים הביאו דבריו, מ"מ לאחר שמצינו פוסקים חשובים שלא הסכימו לו, כפי שמובא בפנים דברנו ובשוה"ג, אין אנו מחוייבים לקבל פסקו, ולענ"ד יש להכריע כדברי מי שהזדעק נוטה לדבריו ושדבריו תואמים לכוונות התפילה ע"פ סוד, כדלהלן. ומה שציין הרב ברוין לשו"ת שבה"ל ח"ד סי' נא, הרואה יראה ששם מדובר במקרה שונה לגמרי, ששכחו לומר אשרי ובל"צ בר"ח והתפללו מוסף ואמרו ק"ש, ורק אז אמרו אשרי ובל"צ ופסק להם א' שיאמרו שוב תתקבל, ובוה פשוט שאין לומר תתקבל פעם שלישית רק על אשרי ובל"צ, ואינו עניין לנדו"ד. ומה שציין לשו"ת רבבות אפרים ח"א סי' ק"י, הנה שם מביא דעות לכאן ולכאן, והן ולא רפיא בידיה. ומ"ש שכן מובא בשם כו"כ פוסקים חשובים, בלי לציין מ"מ, וכי וכולא ליחשיב וליזיל?

(5) אמנם בת"ב איכא טעמא אחרינא שאין לומר תתקבל אחרי איכה משום "שתם תפילתי" (ב"י תקנ"ט סק"ה).

דלכתחילה נהגין לומר תתקבל רק פ"א, ע"פ דברי הלבוש שאין אומרים תתקבל צלותהון אלא אחר שמו"ע שהוא נקרא תפילה, אך מהיכא תיתי שבמקום שכן נהגין לומר תתקבל אחרי קדושה דסידרא (שיש בה כמה בקשות) אלא שטעה הש"ץ, לא יאמר תתקבל שוב כסדר התפילה, דקאי אחורה אשמו"ע, כפי שמכריע כ"ק אדה"ז כדברי תה"ד (שוע"ר נ"ה ס"ד וקכ"ג ס"ז, ודלא כהאגור ס' צ"ד וערוה"ש נ"ה), והפסיעות לאחורה של חזרת הש"ץ נעשות בקדיש תתקבל (שם), ובפרט ע"פ סוד"ש ש"ק"ש לאחרי אשר ובל"צ, נכלל יצירה בבריאה שבתוך

(6) מ"ש הרב ברוין בחריפות שאין לפסוק הלכה ע"פ כוונות הסוד והכה על קדקדו של הכה"ח ש"סלל דרך לעצמו" וכו' – אשתומם כשעה חדא – הכי לא קבע כ"ק אדה"ז נוסח סידורו, והכריע בכו"כ דינים נגד הפוסקים והפוך מפסקו הוא בשלחנו, ע"פ כההאריז"ל (וידוע הסיפור שסיפר הרה"ק ר' הלל פאריטשער בזה שמובא בשער הכולל בתחילתו) הכי לא בנה כ"ק אדמו"ר משיח צדקנו את האגרת הקדוש הידועה (בקובץ מכתבים – תהילים, אג"ק ח"י ע' ש"ב) אודות אמירת הקדישים על פי כוונות הסוד? וכן במכתב הארוך בנוגע לסדר התפילה וחליצת תפילין בר"ח (אג"ק ח"ב ע' נ'). ואף שבצ"צ יו"ד סי' ר"ה מסיק שאין לפסוק ע"פ קבלה נגד הפוסקים, היינו רק כשהפוסקים סותרים את המקובלים. וראה בארוכה בלקו"ש חל"ג שלח ג' וראה שיחוק"ק תשכ"ה ח"ב ע' 435 בשאלת הרש"ג ש"כ"ק אדמהר"ש פסק ע"פ הקבלה (וצ"ע למה הכוונה). ולענ"ד ברור שלא נקטינן כשיטת החת"ס בשו"ת ח"א או"ח סנ"א שכל המערב דברי קבלה עם ההלכות הפסוקות חייב משום זורע כלאים – עכ"פ בנוגע לסדרי התפילה. ובפרט שבנדו"ד מצאנו פוסקים כב' הצדדים, זה בכה וזה בכה, לענ"ד יש להכריע באופן שיתאים ע"פ סוד. וראה בכ"ז בארוכה בס' גבורת האר"י (הלל), ואף שבכה"ח הרחיק לכת בכ"מ, אין זה אומר שכל דרכו פסולה ח"ו, ויש לדון בכל מקום לפי עניינו.

ואף את"ל שכ"ז שייך אך ורק לראשי אלפי ישראל דנהירין להו שבילי דרקייע לקבוע מתי נתפוס את דעת המקובלים על פני שיטת הפוסקים, וכי איזה דין יש כאן שאסור לומר תתקבל? הרי הרב ברוין מודה בהדיא שאין בזה שום חשש איסור, רק "שאינן מקום לאומרו כשכבר אמר לפני"ז", ומוסיף להביא מקורות דכשאומרו בלא תפילה מחזי כשיקרא. אך דא עקא, דבנדו"ד אין חשש זה, ש(1) כשאמר פעם ראשונה בטעות, י"ל דהוי כמאן דליתא, וכשחוזר ואומרו במקומו, עדיין חוזר על תפילתו, והוי כתיקון טעותו וביטול מה שאמר שלא במקומו, (21) הרי סוכ"ס אמר אשרי ובל"צ, ואף דקיי"ל דא"א תתקבל רק על קדושה דסידרא, הרי איך שלא יהיה, בוודאי אין בזה חשש מחזי כשיקרא (ע"ד סברת הא"א (בוטשאטש) בריש סי' רל"ד).

ומ"ש שרק קצת משמע ששייכות הכוונה לתתקבל דווקא בפע"ח שער קריאת ס"ת פ"ו – הנה מפורש שם שקשור לפ"ו תיבות שבקדיש תתקבל בגי' אלקים, שרומז להמשכת קדושה למלכות אחרי ובל"צ (ובסידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות (רסקין) מהד' חדשה, הע' 1102, שבנוסח שלפנינו הוא צ"ג תיבות, אך ספרתי רק צ"ב, וכבר נחבטו איך סופרים את המילים, אם משמיטים "אמן", אם סופרים די בשמיא כב' מילים (ראה גלינוי הסידור ובהע' הנ"ל בשינוי בזה בין הקדישים), אם סופרים מילת "טובים" שאינו בנוסח אשכנז, ואוי"ל שלנוסח אדה"ז סופרים

אצילות, וממשיך למטה ליצירה (פרע"ח שער הקדישים), והוא דווקא אחרי הלידה שהוא בקדושה דסידרא (שער הכוונות), ואז אפשר להמשיך להמשיך למטה את השפע שנוצר בזיווגין בשמו"ע ונפ"א ע"י אמירת תתקבל צלותהון ובעותהון—שיענו הבקשות שביקשנו עליהם בשמו"ע למטה ולא ישארו בעולמות עליונים. משא"כ בקדיש אחרי תחנון הוא עניין התכללות בריאה באצי' (שבתחנון אוחזים עדיין באצי' בזיווג העליון), ואינו שייך להמשכה למטה, ועפ"ז לכאורה נצרך לאמרו שוב אחרי אשרי ובל"צ.

מה גם, שלכאורה אינו דומה נדו"ד לליל פורים, שיש הפסק ארוך בין שמו"ע לק"ש השני אחרי ואתה קדוש, שקוראים את המגילה וכו', (ובפרט בימיהם שהתפללו מבעו"י וחיכו ללילה למגילה כמבואר בא"ר שם⁷), וגם אין שייך הטעם ע"פ סוד, שהרי שם מקומו במעריב בכ"י מיד אחרי שמו"ע, ועוד והוא העיקר, נהי דאין ראוי (לשיטות הלבוש ומג"א) לכתחילה להנהיג אמירת תתקבל שלא לאחר שמו"ע⁸, אך מה עניינו לכאן, שטעה הש"ץ וכבר אמר תתקבל שלא במקומו, וכי

מילים המחוברים במקף כמילה א' כפי שמצינו בכ"מ בספרי המקובלים, ואז יש פ"ז תיבות, ואם סופרים "דבשמיא" כתיבה אחת כנ"ל, יוצא בדיוק פ"ו, ואכ"מ).

וגם במה שהביא שלילת הסברה שאיטר יניח תפלין ביד שמאל כל אדם ע"פ הסוד, הנה רבים וטובים, כולל כמה חצרות חסידים, כן נוהגים בזה ע"פ מהר"י צמח (אף שאין לזה רמז בכתבי האר"י), הגם שלפי הפוסקים מי שמניח כן לא יצא י"ח כלל דלא קרינן ביה יד כהה (אף שבדרך כלל מניחים גם על שמאל דיל' לאחר התפילה, כהכרעת כה"ח) והוי ברכה לבטלה (אם מברך ב' ברכות - עכ"פ לשיטת בעה"מ ונמו"י הובאה ביתה יוסף סי' כ"ו, אך למי שמברך ברכה אחת כמנהגו ומנהג אחב"י הספרדים, מסיק הצ"צ שאין בזה חשש ברכה לבטלה (שו"ת או"ח סי' ה' סקי"א), ואכ"מ), ואף דלא נהגין כן והצ"צ אף לא הזכיר שיטת מהר"י צמח בכל אריכות דבריו על פני כמה תשובות ארוכות בעניין זה, עכ"ז רואים שאף בענין חמור כזה יש מי שנמשך אחרי הסוד אף נגד פשטות הש"ס וכמעט כל הראשונים (למעט המאירי והמרדכי אליבא דרש"י).

ומה שהאריך להוכיח ש"אל יהא אמירת תתקבל קל בעיניך" ממג"א רל"ד סק"א שלא יאמר קדיש תתקבל למנחה אם עבר צאה"כ, הרי שם מדובר שלא לומר קדיש כלל עבור כי פנה יום, וממילא לא שייך לבקש תתקבל צלותהון ובעותהון על תפילה שהתפלל אתמול (ולהעיר דלא קיי"ל כהמג"א, ותפילת נעילה תוכיח, וראה בא"ר שם ובשעה"צ סק"ה סתם כוונתי, ואכ"מ).

(7) מה שתמה עלי הרב ברוין שציינתי לא"ר (את המלבושי יו"ט הבאתי להלן לבאר דעת הרמ"א) שהרי לא קיי"ל כוונתי, הנה הבאתיו רק להוכיח את המציאות, שבימיהם התפללו ערבית מבעוד יום והיה הפסק ארוך, ולא למסקנתו שראוי לומר תתקבל פעם שנייה. וגם לא הבנתי את מה שמדמה לילה ויום פורים, שביום פורים אינו הפסק אלא ככל קריאה"ת שהיא חלק מסדר התפילה, משא"כ בלילה שבימיהם היו מפסיקים משך זמן עד צאה"כ.

(8) וזה עיקר הנקודה: שאין לדמות מה שלא הנהיגו כן לכתחילה בפורים ות"ב, שמפסיקים בעניינים צדדיים - מגילה וקניות - שאינם מסדר התפילה, לנדו"ד, שהוא בדיעבד, שטעה

איזה חיסרון יהיה באם יחזור לומר תתקבל עוד פעם במקומו הנכון ע"פ סדר התפילה? הרי אין בזה חשש ברכה לבטלה, ואין בה אפי' הזכרת השם!

וראה באג"מ או"ח ח"ד סי' ע' אות י"ג שדן בש"ץ שאמר תתקבל מיד אחרי שמו"ע בליל שבת, ומסיק שצריך לומר תתקבל עוה"פ אחרי מעין ז', מכיוון שאין בה הזכרת השם (ומה שהקשה עליו בס' לקט שכחה וטעות (כהן) ע' רי"ג לסתור דבריו, שבתחילה כתב שאם כבר הגיע ל'ואמרו אמן' הראשון בקדיש שאמר בטעות, אינו מפסיק מכיוון שבאיש"ר יש בה הזכרת השם, ואיך כתב בסוף שבקדיש תתקבל אין בה הזכרת השם? הנה פשוט שכוונת האג"מ בסופו שפשיטא לי' שצריך לומר קדיש שוב אחרי מעין ז', ולכן יש להוסיף תתקבל, מכיוון שאין הזכרת השם בקטע זה, אך בוודאי בגוף הקדיש מזכירים 'שמי' רבה'—ובפרט לפי שיטת מחזור ויטרי (הובא בתוס' ברכות ג' ע"א ובטור נ"ו) שפירוש 'שמי-ה' הוא 'שם י-ה', שהוא מהשמות שאינם נמחקים—ו'שמי' דקוב"ה), והיא סברא איתנה, שסוכ"ס, מה נפסיד באם יאמר הש"ץ שוב פעם תתקבל אם אומר קדיש בין כה, ובכך יתקן את המעוות?⁹

(ולהעיר מהנ"ל לעוד פס"ד במדור הנ"ל (17728#), שלפי דברי האג"מ, אולי יש מקום להתיר לנגן להתלמד כל זמן שמדלג את האזכרות, ואכ"מ.)

ואף שבשו"ת אבני ישפה שציין לו כת"ר (ח"א סי' נז-נח), מחלק בזה בליל ש"ק, ומוסיף שבכגו"ד אולי יסכים גם המג"א, שאינו דומה ברכת מעין ז' לקדושה דסידרא (ולהעיר ממחלוקת הידוע באם ברכת מעין ז' הוי כעין חזרת הש"ץ או ברכה בפני עצמה, וגם דעת המקובלים שהיא בגדר תפילה ממש, ואכ"מ), אך באג"מ הנ"ל מדמה ביניהם בהדיא, הוי אומר שלכאורה לדעתו בכל אופן אומר

בשחרית, ואמר תתקבל באמצע סדר התפילה, ותודתי נתונה לרב ברון, שציין לשו"ת שאלו"ת שציון תנינא סי"ב שדחה את דברי הבית שלמה מכח סברא זו, וברוך שכיוונתי.

ולהעיר מדין יצאו מקצתן (שוע"ר נ"ה ס"ד), שמסיים עד לאחר קדיש תתקבל. ולא זכיתי להבין מה בא להשמיענו הרב ברון במה שהדגיש (מסעיף זה גופא) שתתקבל חוזר אתפילת י"ח ואין מקום לאומרה על דבר אחר. ה"ז כל נקודת דברי, שראוי לחזור ולאמרו שוב על תפילת י"ח במקומו, מכיוון שלא אמרו כהוגן, ובדעתי הדלה והקלושה, אינני מבין כלל איך זה מכריח את מסקנתו שכשאמרו כבר בטעות, א"א לאמרו שוב. ושור'ר בשאילת חמדת צבי סי' ח' שהכריע כדברנו מכח פסק הרמ"א ע"פ תרוה"ד בדין יצאו מקצתן.

(9) מ"ש הרב ברון לחלק, שבאג"מ עיקר טעמו מחמת שמע"ז בגדר תפילה, הנה במחכת"ר הרמה לא דק, שזאת סברת האבני ישפה לחלק בין הדבקים, ובאג"מ משווה ביניהם להדיא, וטעמו ונימוקו משום שלא נגמר סדר התפילה.

שוב תתקבל—גם אחרי ובל"צ.

ובפרט שתתקבל הוי כמו יהיו לרצון, וכידוע מחלוקת הרמ"א (קכ"ג ס"ו) והשל"ה הק' (תמיד, פ' נר מצוה, ד"ה כתב בכתבי) באם הש"ץ אומר יהיו לרצון, ובמלבושי יו"ט ביאר את דעת הרמ"א שאינו אומר יהיו לרצון מפני שעדיין לא גמר תפילת רבים עד אחרי אשכול"צ, ובמג"א סקי"ד ביאר דעת הרמ"א שסומך על תתקבל, וכן הוא בשוע"ר ס"ח (ובא"ר הביא את ב' הפירושים, השני בדעת עצמו, אך או"ל דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, אלא אדרבה, דבריהם משלימים זא"ז, דאינו אומרו במקומו מפני שלא סיים, ובמקום זה סומך על תתקבל). עכ"פ, יוצא מדברי כל הני רבברי (בין אם פוסקים למעשה כהרמ"א או כהשל"ה—וכהכרעת כ"ק אדה"ז ששיטת הרמ"א עיקר ועכ"ז טוב לחוש לשיטת השל"ה) דיהיו לרצון ותתקבל ממלאים אותו תפקיד בתפילה, ¹⁰ ומחליפים זא"ז.

וכ"ש לפי מ"ש בשוע"ר שם בשוה"ג שמכריח שהעיקר כהרמ"א (דלא כהגר"א) מזה שבקכ"ב תופסים את שיטת הר"י כעיקר שמותר להפסיק לפני יהיו לרצון, ורק יש לחוש לשיטת הרשב"א ולומר יהיו לרצון לפני אלקי נצור—הוי אומר שתתקבל ויהיו לרצון הם אותו עניין ממש, ומחלוקת הרמ"א והשל"ה הוא בעצם מחלוקת הר"י והרשב"א, שהרמ"א אזיל לשיטתו כהר"י שמותר

(10) מ"ש הרב ברוין בנוגע ליהיו לרצון, שאינם זהים ובכלל מאתים מנה ואין בכלל מנה מאתיים – כל זה פשוט, ומה שכתבתי שהם ממלאים אותו תפקיד, כוונתי בנוגע לעניין זה של סיום התפילה, אך ברור שתתקבל הוא עניין בפני עצמו בנוסף להנ"ל, שהרי לדין הש"צ כן אומר יהיו לרצון אחרי החזרה בגלל ה'טוב לחוש' לדעת הרשב"א והשל"ה, ומאידך נהגו לכה"פ מימי הגאונים (סדר רב עמרם גאון) לומר תתקבל אחרי כל תפילה ומנהג ישראל תורה. אך הה"נ, באמירת יהיו לרצון לחוד, יצא י"ח תקנת חכמים. ובזה סרה קושייתו הראשונה למה צ"ל תתקבל כשכבר אמר הש"צ יהיו לרצון, וקושייתו הד', שתתקבל הוא במקום יהיו לרצון ולא איפכא.

לא זכיתי להבין קושייתו הב': למה לא קבעו לומר תתקבל ב"פ?, איזה טעם יש לקבוע אותו מלכתחילה פעמיים—מאחר שלכתחילה נהגו לאמרו אחרי קדושה דסידרא, וגם יצאנו ידי הרשב"א והשל"ה באמירת יהיו לרצון? והה"נ, שקיי"ל כהלבוש והט"ז שאין נוהגים לכתחילה לומר תתקבל ב"פ על אותה תפילה—או לאידך רק על קדושה דסידרא. כל השאלה היא אך ורק כשטעה ואמרו שלא במקומו. וכן לא הבנתי מה רוצה להוכיח מקושייתו הג' מת"ב שחרית שאומרים יהיו לרצון ולא תתקבל.

ובקושייתו הה', מה מנהגי אמירת יהיו לרצון פעם ב' אחרי שכבר אמרה, מותר ש"עכצ"ל, דה"ט לפי שמוכרח הוא לומר כן לאחר תחנונים, שתחנונים מכלל התפלה הם". ואף אגן נענה אבתי', דאובל"צ מכלל התפלה הם, ואף שאין מקום לומר תתקבל אחרים לחוד, בכ"ז מוכרח לומר תתקבל בסיום תחנוניו, וק"ל.

להפסיק (קכ"ב ס"א בהגה"ה ובד"מ סק"א), ולכן אפשר לסמוך על תתקבל, ולשיטת הרשב"א והשל"ה, אסור להפסיק, ולכן באם אינו אומר הש"ץ יהיו לרצון, הרי מבטל תקנת חכמים.

והרי לפועל נהגין לחוש לב' השיטות ולומר יהיו לרצון ב"פ (שוע"ר קכ"ב ס"א בשם לחם חמודות מ"א וט"ז)! א"כ, מאי שנא לנדוד, שהקדים תתקבל לפני אשובל"צ—כמו שאנו מקדימים יהיו לרצון לאלקי נצור—למה לא יחזור לומר תתקבל שוב בסיום התפילה—בדיוק כמו שאנו חוזרים על יהיו לרצון?!

והזמ"ג להזכיר לטובה את הגה"ח הר"ר ישעי' זוסיא ב"ר אברהם דוד ע"ה ווילהעלם, שנתחבט הרבה בדינים אלו, ונדפסה תשובה אליו מהרה"ג ר' אברהם יפה שלזינגר שליט"א בד"ן טעות בקדיש תתקבל (בשאלה הפוכה—בש"ץ ששכח לומר תתקבל, באם יכול להשלים) בהעו"ב אה"ת גל' מ"ב ע' ח' י"ב¹¹. יהיו דברים אלו לעילוי נשמתו.

ג.ב. הנה העליתי את הדברים הנ"ל על שלחן מלכים לדיון באחד הקבוצות, והגיב ידידי הגה"ח הר"ר מיכאל אבישיד שליט"א, שקיבל כן מרבו הגרמ"ש אשכנזי ע"ה, שאין להביא ראיה מפורים שנקבע לכתחילה המנהג כהמג"א, למי שטעה להקדים תתקבל במקום שנהגין לאחריו, וכי מי שאכל שום וריחו נודף, יחזור ויאכל שום? וכן שמע גם מהגרא"ל כהן שליט"א. ושמחתי שמצאתי לי תנא דמסייע.

תנאי בעיבוד עורות

הרב יחיאל צירקין

תושב השכונה

א. כתב הר"ן (הובא בד"מ א"ח סי' מ"ב אות ב') "קלף ועור המעובד לשם תפילין דהיינו הקציצה, אסור להשתמש בו דבר מדברי חול, דהזמנה לגוף קדושה הזמנה היא". אבל סה"ת (סי' ק"ץ) חולק עליו וסבר שגם בגוף קדושה הזמנה לאו מילתא היא. להלכה פסקו האחרונים (בא"ח סי' מ"ב) כסה"ת, אלא שיש להחמיר כשיטת הר"ן, ולכן מי שרוצה לעבד עורות לשמה כדי לכתוב ס"ת ותו"מ לכל מה

11 ומשם לשו"ת באר שרים (מהדו"ח תשע"ג) או"ח ח"א ס"ע, וראה בסוף דבריו שעומד על זה דלכו"ע תתקבל קאי על כל התפילה, כולל קדושה דסידרא. אמנם, ראה בתשובת הרב ברין בהע"ד 4 שהאריך לדחות דבריו התמוהים שאין להשלים תתקבל לאחר שש"י.